

Espoon ympäristöyhdistys ry
Pappilantie 5
02770 Espoo

LAUSUNTO

29.3.2007

Espoon kaupunki/kaupunginhallitus
Teknisen ja ympäristötoimen kirjaamo
PL 4
02070 Espoon kaupunki
tyt.kirjaamo@espoo.fi

Lausunto Espoon eteläosien yleiskaavaehdotuksesta 2030 (KH 28.11.2006)

Espoon ympäristöyhdistys on tutustunut Espoon eteläosien yleiskaavaehdotuksen aineistoon ja lausuu siitä seuraavaa:

Yleisarvio kaavaehdotuksesta

Espoon ympäristöyhdistyksen mielestä yleiskaavaehdotus on monilta osin ongelmallinen. Käytännössä valtaosaa luonnonsuojelujärjestöjen luonnosvaiheen lausunnoissa esiin nostamista asioista ei ole huomioitu. Ongelmia ja puutteita on niin arvokkaiden luonto- ja viheralueiden huomioinnissa, kaavamääräyksien löysyydessä, kuin yleiskaavan taustalle tehdyissä selvityksissäkin.

Kaavaehdotus ei turvaa riittävästi Etelä-Espoon nykyisen, paikoin jo vakavasti pirstoutuneen viheralueverkoston säilymistä. Alueen halki kulkevat tärkeimmät viheryhteydet tulee turvata riittävän laajoina virkistysalueina. Merkittäviä viheryhteyksiä on muun muassa Kauklahden Näkinmetsän, Espoon Keskuspuiston ja Saunalahden välillä. Arvokkaille metsäalueille tulee lisätä suojelualuevarauksia, koska virkistysaluevaraus ei riitä turvaamaan niiden luontoarvoja.

Iso ongelma on myös se, että rakentamista ohjataan Etelä-Espoon ekologisesti arvokkaimpiin kohteisiin ja laajimpiin säilyneisiin metsäalueisiin, eli Espoonkartanon pohjoispuolisiin metsiin, Espoon Keskuspuiston reuna-alueille, Uusmäkeen sekä Hanikan alueelle. Huolestuttavaa on, että kaavaehdotukseen lisättiin viime metreillä uusia laajoja alueita rakentamiselle Espoonkartanon pohjoispuolelle. On kestävän kehityksen periaatteiden vastaista viedä rakentamista luontoarvoiltaan tärkeille alueille, varsinkin kun alueen luonnosta ei ole käytettävissä riittävän laajaa tutkimustietoa.

Huomioitava on myös se, että valtaosa kaavaehdotuksen sisältämistä 680 hehtaarin luonnonsuojelualueista on lintuvesiä. Uusia suojeltuja maa-alueita esitetään hyvin vähän. Suojellut maa-alueet ovat pääsääntöisesti pieniä, alle 20 hehtaarin alueita. Luonnon monimuotoisuuden turvaaminen kuuluu osana valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin ja suojelualueiden tulisi olla riittävän suuria ja yhtenäisiä pystyäkseen pitämään yllä luonnon monimuotoisuutta.

Yleiskaavaa on laadittu samaan aikaan kun kaava-alueen sisältämällä alueella on jo käynnissä usean asemakaava-alueen suunnittelu ja toteutus. Tämä aiheuttaa väistämättä ongelmia mm. viheryhteyksien säilyttämisen turvaamisessa ja haittaa yleiskaavan tavoitteiden toteutumista.

Kaupungin hallituksen 28.11.2006 hyväksymä tavoite kasvattaa Espoon asukasluku 70 000 hengellä vv. 2006-2030 suosimalla matalaa ja tiivistä rakentamista on täysin ristiriidassa kestävä kehityksen kanssa ja johtaa väistämättä luontoalueiden hävittämiseen. Luontoalueiden hävitessä romahtaa se viihtyvyys jota matalaa ja tiivistä rakentamalla yritetään saavuttaa. Ainoa kestävä tapa toteuttaa väestönkasvutavoitteet on hyväksyä korkea rakentamista sille erikseen valituilla alueilla kuten esimerkiksi Leppävaarassa ja Kivenlahdessa.

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden huomiointi kaavaehdotuksessa

Myös yleiskaavoissa tulee huolehtia valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden huomioon ottamisesta ja niiden toteutumisen edistämisestä. Kaavaehdotuksessa on monia sellaisia ratkaisuja, jotka ovat vakavassa ristiriidassa alueidenkäyttötavoitteiden kanssa. Erityisesti puutteita on luonto- ja viheralueisiin liittyvien maankäytöllisten reunaehtojen huomioinnissa. Näihin asioihin liittyvät näkökulmat korostuvat Etelä-Espoon kaltaisilla alueilla, joissa kiivas rakentaminen on pirstonut vakavasti olemassaolevat luontoalueet sekä viheralueverkostot.

Alueidenkäytön suunnittelussa olisi muun muassa otettava huomioon ekologisesti tai virkistyskäytön kannalta merkittävät ja yhtenäiset luonnonalueet. Alueidenkäyttöä tulisi ohjata siten, ettei näitä aluekokonaisuuksia tarpeettomasti pirstota. Myös yleiskaavaa koskee velvoite luoda alueidenkäytölliset edellytykset seudullisten virkistysalueiden muodostamiselle erityisesti Etelä-Suomessa ja suurilla kaupunkiseuduilla. Helsingin seudun erityiskysymyksissä nostetaan esille velvoite turvata vapaa-ajan alueista yhtenäinen kokonaisuus turvaamalla niitä yhdistävän viheralueverkoston jatkuvuus.

Tavoitteiden mukaan kaavaa tehtäessä tulisi huomioida myös pohja- ja pintavesialueiden suojelutarve ja käyttötarpeet. Vastaavasti ilman erityisiä perusteita ei hyviä ja yhtenäisiä peltoalueita tule ottaa taajamatoimintojen käyttöön, eikä hyviä laajoja metsäalueita pirstoa muulla maankäytöllä.

Kaavaselostukseen liittyvässä arvioissa (Liite 12) ei ole riittävässä määrin nostettu esille niitä riskejä, jotka kohdistuvat kaava-alueella oleviin arvokkaisiin luonto- ja virkistysalueisiin.

Kaavamerkintöihin ja- määräyksiin liittyviä yleisiä ongelmia

a) *Virkistysaluevarauksen kaavamääräys*

Virkistysaluevarauksen kaavamääräys on erittäin löysä eikä riitä säilyttämään virkistysalueiden luontoa riittävän monipuolisena ja houkuttelevana. Ongelma korostuu etenkin nykytilanteessa, jossa huomattava osa Etelä-Espoon arvokkaista suojelemattomista luontokohteista sekä tärkeimmistä metsäekologisista yhteyksistä sijaitsee virkistysalueilla. Kuten viime aikoina on havaittu, edes tiedossa olevat luonnonsuojeluarvot eivät välttämättä säily edes kaupungin omistamilla virkistysalueilla. Vastaavasti tärkeät metsäekologiset yhteydet saattavat helposti heikentyä virkistysalueilla toteutetuissa, huonosti harkituissa metsänhakuissa.

Asiaa voitaisiin edistää merkitsemällä luontoarvoja omaavat sekä erityisen keskeiset metsäekologiset yhteydet suojelualueiksi (S).

Toinen mahdollisuus olisi kehittää huomattavia luontoarvoja omaaville virkistysalueille oma kaavamerkintä ja sitä tukeva kaavamääräys. Kaavamerkintä voisi olla vaikkapa V/luo (Virkistysalue, jolla luontoarvoja tai lähiluontokohde). Kaavamääräys näille kohteille voisi puolestaan olla vaikka seuraava: Alue varataan yleiseen virkistystoimintaan ja lähiulkoiluun. Lisäksi alueella pyritään edistämään luonnon monimuotoisuuden suojelua, ylläpitoa ja tarkoituksenmukaista lisäämistä sekä säilyttämään alueen laatu ekologisena yhteytenä.

Alueella sallitaan ulkoilua tai muuta yleistä virkistystoimintaa palveleva rakentaminen, mikäli rakentaminen soveltuu hyvin maisemakuvaan, ei merkittävästi vaikeuta alueen pääasiallista käyttötarkoitusta tai haittaa merkittävästi monimuotoisuuden säilyttämistavoitteita.

b) Uusien ja laajenevien satamavarausten ongelmat

Uudet venesatamavaraukset tulisi poistaa yleiskaavaehdotuksesta ja keskittää venesatamatoimintaa jo olemassaolevilla venesatama-alueilla. Rannikkoalueella tulee huomioida sekä luonnonsuojelulliset että maisemalliset tekijät.

Julkisuudessa on kaupungin taholta myönnetty, ettei varsinaisia selvityksiä satama-alueista ole tehty, vaan yleiskaavaehdotuksen pohjana on liikuntaviraston esitys siitä kuinka monta satamaa yleiskaava-alueelle sopii ilman, että yhtäkään LS-aluetta olisi tarkemmin selvitetty.

c) Virkistysyhteyden merkintä ja sisältö

Erittäin tärkeällä merkinnällä ei ole muuta kaavamääräystä kuin se, että ”sijainti ohjeellinen, yhteys sitova”.

d) Tärkeiden metsäisten viheryhteyksien merkintä ja sisältö

Yleiskaavatasolla tulee osoittaa tärkeät metsäiset viheryhteydet riittävän laajoina virkistysalueina. Merkittävät luonnonsuojelullisia arvoja omaavat viheryhteydet tulee osoittaa suojelualueiksi tapauskohtaisesti joko SL tai S-aluemerkinnällä. Alueen sijainti tärkeällä ekologisella viheryhteydellä muodostaisi näin ollen yhden osan sen luonnonsuojeluarvosta.

e) Viheryhteystarpeen merkintä ja sisältö

Viheryhteystarvemerkinä tulisi käyttää yleiskaavassa silloin, jos merkittävä viheryhteys kulkee poikki rakennettavaksi esitetyn alueen ja yhteydelle on olemassa monia vaihtoehtoja. Tällaisen yhteyden esittäminen kaavakartalla edesauttaa aikanaan viheryhteyden perustamista asemakaavassa sille sijainnille, joka muun maankäytön perusteella katsotaan järkeväksi.

f) Tärkeä luontokohdemerkintä

Tärkeä luontokohdemerkintä on hyvin yleispiirteinen eikä luontokohde ja sen suojelutarve ilmene selkeästi edes kaavaselosteessa.

Näiden merkintöjen alle jäävät kohteet tulee kaavaselosteessa yksilöidä. Kaavaselostuksen liitteenä voidaan myös julkaista alueista tarkemmat kartat, joista hahmottuvat kohteiden fyysiset rajat.

Luonnon monimuotoisuus

YK:n Millenium raportti, WWF:n Elävä planeetta-raportti ovat äskettäin kiinnittäneet huomiota siihen, että luonnon monimuotoisuus on vähenemässä hälyttävän nopeasti koko maailmassa. Myös EU on sitoutunut biologisen monimuotoisuuden köyhtymisen pysäyttämiseen vuoteen 2010 mennessä. Suomessa muutokset maankäytössä muodostavat suurimman uhan luonnon monimuotoisuudelle (Rassi, P. Ym 2001: Suomen lajien uhanalaisuus 2000 – Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus). Jos kunnassa halutaan edistää kestävästä kehitystä ja vähentää luonnon monimuotoisuuden häviämistä, niin tärkein toiminnan kohde olisi yleiskaava maankäyttöä ohjaavana työkaluna. Valitettavasti tässä yleiskaavaehdotuksessa rakentaminen kohdistuu edelleen luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeisiin alueisiin.

Luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeät alueet (esim. Vantaan Marja-Vantaan osayleiskaavan Luo-alueet) ovat alueita, jotka sisältävät usealle eri eliöryhmälle tärkeitä elinympäristöjä, erilaisia resursseja, sopivan mikroilmaston sekä muita tärkeitä olosuhteita. Alueiden on oltava riittävän laajoja pystyäkseen säilyttämään ydinalueita, joissa herkimmat lajit pärjäävät, eivätkä vain yleispetojen valtaamia reunahabitaatteja. Niissä on myös säilytettävä erilaisia elinympäristöyhdistelmiä, jotka ovat tärkeitä useille eliöryhmille. Kaupunkiympäristössä nämä alueet ovat eliölajien levittäytymisen ja populaatiodynamiikan kannalta merkittäviä.

Yleiskaavaluonnosvaiheessa on kaupungin taholta lausuttu että huomio tulee kiinnittää erityisesti vihervyöhykkeiden ja monipuolisten luonnonympäristöjen riittävyteen yhdyskuntien kehittämisessä sekä ekologisesti merkittävien ja yhtenäisten luonnonalueiden säilymiseen yhtenäisenä. Nämä tavoitteet eivät yleiskaavaehdotuksessa täyty riittävässä määrin.

Kaavaehdotuksessa ei ole käytännössä osoitettu luonnonsuojelualueina (SL – ja S-alueet) tai luonnonsuojelukohteina (tähdellä merkityt) kuin Espoon omissa, moneltakin osin vanhentuneissa ja puutteellisissa luontoselvityksissä 1980- ja 90-luvuilla arvokkaiksi todetut alueet sekä luonnonsuojelulain 29 §:n kohteet. Puutteita on etenkin metsiensuojeluarvoja omaavien kohteiden huomioinnissa. Nähdäksemme yleiskaavaehdotus ei luontoarvojen vaalimisen osalta täytä yleiskaavalle asetettuja sisältövaatimuksia (MRL 39§). Espoon ympäristöyhdistyksen mielestä uusien ajantasaisten luontoselvitysten tekeminen olisi ollut asianmukaista direktiivilajien tapauksissa, erityisesti kun on tiedossa, että muun muassa liito-oravien ja lepäkoiden esiintymiä ei tunneta riittävästi

alueilla, jotka kaavaan on merkitty rakennettavaksi. Myös muita luonnon monimuotoisuuden arvoja olisi pitänyt selvittää. Ympäristöyhdistys haluaa muistuttaa, että MRL:n vaatimuksien lisäksi perusteelliset luontoselvitykset kaavoituksen alkuvaiheessa nopeuttaisi koko kaavoitusprosessia ja vähentäisi valitusten määrää.

Luontojärjestöt ovat useiden vuosien ajan toimittaneet kaupungin käyttöön yksityiskohtaista luontokartoitustietoa useilta suojelun kannalta keskeiseltä alueelta, mutta tätä tietoa ei yleiskaavaa valmisteltaessa ole huomioitu. Vielä oudompaa on se, että kaavatyössä on jätetty huomioimatta myös viime vuosina tehdyissä kaavaselvityksissä esiinnoitettuja luonnonsuojelullisesti erittäin merkittäviä alueita.

Kaava-alueen sisältämistä luonnonsuojelualueista valtaosa on lintuvesiä ja metsien, pienvesistöjen, kosteikkojen ja perinnemaisemien suhteelliset osuudet ovat hyvin vähäiset. Rakennettujen alueiden määrä suhteessa alueen metsäpinta-alaan kasvaa jatkuvasti ja tarve toimivan metsiensuojeluverkoston kehittämiseksi on suuri.

Lausunnon liitteenä on kaavakartalle (Liite 1A ja 1B) merkitty muutamia selkeitä luonnonsuojeluarvoja omaavia alueita, jotka olisi perusteltua osoittaa kaavassa luonnonsuojelualueina. Liitteenä (Liite 2) on lyhyet kuvaukset kyseisistä alueista.

Viheralueet ja ekologiset käytävät

Ekologinen yhteys on ekologisen verkoston osa. Ekologiset yhteydet varmistavat elinalueiden saavutettavuuden eliöille muutoin epäsuotuisten alueiden poikki. Jos toivotaan ekologisia käytäviä edistämään kaupungin ekologista laatua ja erityisesti sen biologista monimuotoisuutta, on erittäin tärkeää, että käytävät ovat riittävän leveitä ja monipuolisia säilyttämään näitä piirteitä.

Kaavaselistuksessa on paneuduttu aiheeseen, mutta itse kaavakartasta puuttuvat viheryhteystarvemerkinnot (ekologiset yhteyskäytävät) kokonaan. Yleiskaavaehdotukseen tulee korjata ja lisätä voimassa olevan maakuntakaavan mukaiset viheryhteystarvemerkinnot.

Useat ekologiset käytävät ovat supistuneet liian kapeiksi ulkoiluverkostokäytäviksi, jotka eivät täytä eliöeläinten liikkumiselle tarvittavia olosuhteita.

Hyvänä esimerkkinä ekologisten käytävien puutteellisesta huomioinnista yleiskaavaehdotuksessa voidaan käyttää Kauklahteen ja Näkinmetsän välisten yhteyksien merkitsemistä liian kapeina virkistysaluevarauksina.

Näkinmetsän maakunnallisesti tärkeä viheryhteys Nuuksion ja Keskuspuiston välillä on varmistettava riittävän leveänä ja luonnonsuojelubiologisesti riittävän laadukkaana.

Yleiskaavaehdotuksen esittämä viheryhteys ei ole riittävän leveä ja viheryhteys tulee palauttaa vähintään luonnosvaiheen tasolle. Tämän viheryhteystarpeen merkitys on yleiskaavaa valmisteltaessa ollut erittäin hyvin tiedossa ja silti sitä pyritään kaventamaan maakuntakaavan vastaisesti.

Muita puutteita viheryhteystarpeen huomioinnissa on esitelty lausunnon osiossa, joka käsittelee alue- ja aluevarauskohtaisia ongelmia.

Alue- ja aluevarauskohtaiset ongelmat ja niihin liittyvät muutosesitykset

1. Espoon saariston luonnonsuojelullisesti arvokkaat metsäsaaret

Espoon saaristossa on useita metsäisiä saaria, joissa on säilynyt merkittäviä metsiensuojeluarvoja. Saarten luonnonsuojeluarvo muodostuu lähinnä luonnontilaisesta ja vanhasta valtapuustosta sekä paikoin runsaasta ja monipuolisesta lahopuustosta.

Useimmat Espoon saariston luonnonsuojeluarvoja omaavista saarista on merkitty vain V-alueiksi. Stora Bodön etelä- ja keskiosat on merkitty kaavaehdotuksessa A3-varaukseksi.

Etelä-Espoon yleiskaavaan tulisi SL-aluevarauksiksi merkitä Käärmeasaari, Stora Bodön etelä- ja keskiosa, Rövaren, Kaparen sekä Stora Herrön keski- ja pohjoisosa. Myös Pentalan keskiosan laaja virkistysaluevaraus voidaan hyvin rinnastaa edellä mainittuihin kohteisiin.

Lausunnon **liitteessä 2** on kuvattu tarkemmin Käärmeasaaren sekä Stora Bodön etelä- ja keskiosan luontoarvoja.

2. Suvisaariston keskiosan vanhat metsät

Suvisaariston keskiosassa, Ramsösundin suojelualueen ympäristössä sijaitsevat yleiskaavaehdotuksen eteläosan luonnonsuojelubiologisesti arvokkaimmat vanhat metsät. Pinta-alaltaan pienempiä ja lajistoltaan vaatimattomampia kohteita on sisällytetty Suomen Natura 2000-ohjelmaan sekä vanhojen metsien suojeluohjelmaan, joten metsiä voi hyvin pitää valtakunnallisesti arvokkaina.

Suvisaariston keskiosan arvometsät on kaavaehdotuksessa merkitty pääosin V-alueeksi. Osa arvometsistä sisältyy Suvisaariston eteläosan A3-aluevaraukseen.

Arvokkaat metsäalueet tulisi merkitä kaavaan SL-aluevarauksella. Vastaavasti tulisi varmistaa se, että Suvisaarentien vartta ei rakenneta niin pahasti umpeen, että metsäyhteydet kahden vanhan metsän alueen välillä katkeaisivat täysin. Ekologinen käytävä tulee säilyttää alueiden välillä. Alueen eteläosaa täydennysrakennettaessa (A3-varaus) tulisi jättää edustavat vanhan metsän alueet rakentamisen ulkopuolelle.

Lausunnon **liitteessä 2** on kuvattu tarkemmin Suvisaariston keskiosan metsien luonnonsuojeluarvot. Liitekartalle on merkitty alustava esitys SL-aluevaraukseksi.

3. Hanikan alue

Hanikan alue on tällä hetkellä laajin Länsiväylän eteläpuolella sijaitseva metsäinen virkistysalue. Kaavaehdotuksessa esitetään nykyisen yhtenäisen virkistysalueen reunoille kahta erillistä A2-aluevarausta.

Kaavaehdotukseen esitetyt uudet asuntoaluevaraukset tulisi poistaa. Hanikan länsiosan luonnontilaisen kaltaisista kangas- ja kalliometsistä sekä arvokkaasta suosta koostuva alue tulisi merkitä kaavaan SL-alueena lausunnotte liitteenä olevan rajauksen mukaisesti. SL-alueeksi tulisi osoittaa myös Hanikan itäosan luonnontilainen kalliometsien alue.

Vastaavasti kaavaehdotukseen tulisi merkitä S-alueena valtakunnallisesti arvokkaaksi kallioalueeksi Suomen ympäristökeskuksen kartoituksissa todettu Soukan Kasavuoren kallioalue.

4. Friisinkallio

Friisinkallio on hieno ja monipuolinen metsäalue, joka on sijaintinsa puolesta vielä selvästi kytkeytynyt Espoon keskuspuistoon. Alue on jopa Espoon omissa luontoselvityksissä todettu maakunnallisesti arvokkaaksi luontoalueeksi. Tästä huolimatta alue on kaavaehdotuksessa merkitty ainoastaan V-alueeksi.

Esitämme Friisinkallion arvokkaan luontoalueen sekä sen koillispuolella sijaitsevan Källkärrin edustavan korpialueen merkitsemistä kaavaan SL-alueena.

5. Harmaakallion alue

Harmaakallion alue on keskeinen osa Espoon keskuspuiston lounaisosaa. Alue on todettu Suomen ympäristökeskuksen selvityksessä paikallisesti arvokkaaksi kallioalueeksi. Lisäksi alueella on merkitystä vanhojen metsien suojelulle; erityisen arvokas on Tillinmäen länsipuolinen kalliomäki ja sen länsirinne. Huomattavia luontoarvoja on myös Tillinmäen pohjoispuolisella luonnontilaisella suolla sekä siihen etelä- ja itäpuolelta liittyvillä pääosin luonnonmukaisilla vanhemmilla metsillä. Nissinmäen eteläpuolelta löytyy puolestaan Lövdalenin hylätyn tilan pohjoispuoliselta mäeltä (mäen luoteisrinne) runsaasti haapaa sisältäviä varttuneita metsiä, jotka ovat hyvin potentiaalisia liito-oravan asuinmetsiä.

Yleiskaavassa esitetään osaa Tillinmäen länsipuolisesta arvokkaasta mäestä A2-alueeksi, osin PY-alueeksi. Myös Lövdalenin mäki on kaavassa esitetty pääosin A2-alueeksi. Pääosa Harmaakallion luonnonmukaisesta kallioalueesta sekä sen ja Tillinmäen välinen arvokas suo ympäröivine metsineen on kaavassa esitetty V-alueeksi.

Kaavaehdotuksessa Tillinmäen länsipuoliset A2- ja PY-aluevaraukset tulisi poistaa ja korvata V-varauksella. Nissinmäen eteläpuolelle kaavailtua virkistysaluevarausta tulisi puolestaan laajentaa etelään (kaavaehdotuksen A2-varaukselle) siten, että virkistysaluevaraus kattaisi Lövdalenin alueen runsaasti haapaa sisältävät arvometsät (mäen luoteisrinne).

Liitekartoille merkityt arvokkaammat metsäalueet (Tillinmäen länsipuolinen mäki ja Tillinmäen ja Harmaakallioiden välissä oleva hieno suoalue sekä sen ympäristön luonnonmukaiset vanhemmat metsät) tulisi merkitä kaavaan SL-alueina liitteenä olevien karttarajausten mukaisina.

6. Majkärr-Lillträskin SL-aluevarauksen laajennus

Nykyinen SL-aluevaraus on tällä hetkellä laajin keskuspuiston suojelukohteista. Alueen ja kaava-alueen ulkopuolelle jäävän Ritvanmetsän (perintömetsäkohde) välissä olevat metsät ovat osin luonnonsuojelubiologisesti erittäin arvokkaita (mm. runsaasti järeää haapaa sisältäviä vanhoja metsiä). Nämä alueet on kaavoitettu V-alueeksi. Alueet ovat myös osa Bosmalmin paikallisesti arvokkaaksi kallioalueeksi todettua aluetta.

SL-aluevarausta tulisi laajentaa lounaaseen Bosmalmin pääosin luonnonmukaiselle kallioalueelle sekä luoteeseen kaava-alueen reunaan asti, jolloin alueen kytkeytyneisyys Ritvanmetsään vahvistuisi.

7. Puolarmetsän sairaalan itäpuoliset alueet

Puolarmetsän sairaalan itäpuolella sijaitsee luonnonsuojelullisesti erittäin edustava notkelma, jossa on muun muassa rehevää kasvillisuutta, runsaasti haapaa sekä paljon lahoppuuta. Alueeseen liittyy itä- ja länsipuolelta lisää luonnontilaisia metsiä. Kyseessä on arvokas ja nykyään luonnonsuojelubiologisesti erittäin edustava metsäekologinen yhteys Friisinkallion ja Espoon keskuspuiston keskiosan luonnontilaisimpien metsien (Majkärr-Lillträsketin välillä).

Kaavaehdotuksessa alueelle on jätetty vain hyvin kapea etelä-pohjoissuuntainen V-aluevaraus. Kyseistä varausta tulisi laajentaa sekä länteen että itään kaventamalla sen kylkeen esitettyjä A2-aluevarauksia. V-alueen itäosassa sekä itäisemmällä A2-alueella sijaitseva notkelma olisi perusteltua merkitä kaavaan suojelukohteena (SL- tai S-alue).

8. Puolarmetsän sairaalan luoteispuolinen A2-varaus

Puolarmetsän sairaalasta hieman luoteeseen on merkitty laaja A2-aluevaraus. Tämän aluevarauksen itä- ja kaakkoisosassa on luonnontilaisia ja runsaslahoppuustoisia metsäalueita, jotka tulisi poistaa A2-aluevarauksesta ja merkitä V-alueeksi. A2-aluevarauksen pohjoisosaa tulisi vastaavasti supistaa noin 100 metrillä ja merkitä ko. alue V-alueeksi.

9. Espoonväylä ja Puosmalmin – Malminmäen laaja A2-varaus

Espoonväylän suunnitellun linjauksen vaikutukset ympäristöön ovat huomattavat. Tielinjaus halkoo I-luokan pohjavesialueen, erittäin tärkeän ekologisen yhteyskäytävän ja luontoalueen ja Etelä-Espoon oloissa harvinaiseksi käyneen arvokkaan perinnemaisemaympäristön.

Espoonväylä pirstoo erittäin pahasti keskuspuistoa. Nykyinen reittivaihtoehto kulkee luonnonsuojelullisesti arvokkaan lehtopohjaisen puronvarsilehtoa myöten. Alueen kupeesta on myös tavattu Espoon keskuspuiston keskiosan ainoa tällä hetkellä tunnettu liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikka.

Yhdessä suunniteltujen asuinaluevarausten kanssa väylähanke vaarantaa ainoan jäljellä olevan metsäisen yhteyden Espoon Keskuspuiston Finnoontien itäpuolisista osista länsipuolisiin osiin. Tämä ekologinen yhteys on erittäin tärkeä koko Keskuspuiston itäosien luontoarvoja ajatellen. Kaupungin ympäristökeskus on useissa julkaisuissaan viimeisen

parinkymmenen vuoden aikana painottanut tämän yhteyskäytävän tärkeyttä.

Mikäli väylä merkitään kaavakartalle, tulee sen osalta selvittää vaihtoehtoisena mallina myös tunnelivaihtoehto johtuen väylän linjauksen aiheuttamista merkittävistä muutoksista ympäristölle. Asuinaluevarausten osalta tulee osa varauksista poistaa Puolarmetsän pohjoispuolelta ja jättää myös Malminkorven ja Malminlaakson kupeeseen sijoittuva kallioalue rakentamatta.

10. Karakallion suojelualueen laajennus

Karakallion lehdon suojelualuevaraukseen liittyy merkittäviä luontoarvoja omaavia, nyt vain virkistysalueeksi kaavoitettuja metsiä. Aluevarausta olisi perusteltua laajentaa liittämällä siihen kehityskelpoisia metsäalueita nykyisen suojelukohteen ympäriltä. Sopiva aluekokonaisuus hahmottuu muun muassa alueelle laaditusta luonnonhoitosuunnitelmasta.

11. Näkinmetsä

Näkinmetsän alue on laajuutensa ja luonnonmukaisten metsien ja korpiensa laadun vuoksi luonnonsuojelullisesti arvokkain luonnonmukaisten ja osin luonnontilaisten kaltaisten metsien alue Espoon keskuspuiston ja Nuuksion järviylängön välissä. Alueen itä- ja keskiosan poikki kulkee myös elintärkeä metsäekologinen yhteys, joka liittyy pohjoisempaan Vitmossen-Teirmossenin arvokkaaseen suo- ja metsäalueeseen, jonka kautta yhteys kulkee pohjoiseen Hirvisuon metsään ja sitä kautta Nuuksion järviylängölle.

Kaavaehdotukseen sisältyy ainoastaan Näkinmetsän keski- ja länsiosa. Tämä alue on pääosin esitetty V-alueeksi, osa luonnontilaisesta metsäalueesta on kuitenkin merkitty A2-alueeksi. Vastaavasti alueen eteläpuolelle merkitty A3-aluevaraus mahdollistaa nykyisen asutuksen laajentamisen hieman liian pitkälle luoteeseen nykyiselle luonnonmukaisten metsien alueelle.

Nykyinen V-alue tulisi merkitä kaavaan SL-alueena. Samalla sitä tulisi laajentaa kaventamalla siihen liittyvää A2-aluevarausta noin 150 metrillä koko matkalta. Lounaispuolista A3-aluevarausta tulisi kaventaa 50 m koillisosastaan.

Näkinmetsän Kauklauden nevalle tulisi antaa suojelumerkintä. Nevan merkitys alueen vesitasapainon kannalta on merkittävä.

12. Uusmäki

Uusmäen alue on laajuutensa ja sijaintinsa (lähellä kaksi muuta laajempaa metsäaluetta eli Linnaisten metsä ja Monikon metsä)vuoksi arvokas metsäalue. Nämä kolme metsää muodostavat yhdessä erittäin arvokkaan, lähekkäisten metsäalueiden kokonaisuuden. Sen varassa Leppävaaran, Lintuvaaran ja Linnaisten alueella olisi ollut mahdollista säilyttää myös vaateliaampaa metsälajistoa. Lisäksi kaikilla alueilla on korvaamaton merkitys kasvavan seudun metsäisinä virkistysalueina.

Uusimäen metsä on esitetty valtaosaltaan rakennettavaksi.

Alueelle esitettyä vähäistä V-aluetta tulisi laajentaa pohjoisosan kallioalueella sekä muilla arvokkailla metsä- ja korpialueilla. Tarkemman rajauksen ja perustelujen osalta viittaamme Espoon Nuorten Ympäristönsuojelijat ry:n kaavaluonnoksesta syksyllä 2004 antamaan lausuntoon sekä sen liitteenä olleeseen rajaukseen.

13. Ingaksen metsä ja Kvarnbyånin varret

Träskändan puiston SL-alueen lounaispuolella sijaitsee Kvarnbyånin varrella lehtoja ja kangasmetsiä, joista osalla on selkeää luonnonsuojelullista arvoa. Tärkeimpiä näistä ovat ns. Ingaksen metsä ja sen lounaispuoleiset lehdot. Näiden arvot on todettu jo vuonna 2000 julkaistussa Glimsin- ja Glömsinjoen luontoselvityksessä (Espoon ympäristölautakunnan julkaisu 1/2000). Kaava-alueelle ulottuvat arvokkaat alueet tulisi merkitä SL-aluevarauksella V-aluevarauksen sijasta.

14. Kvarnträskin SL-alueen laajennus

Kvarnträskin suojelualue on monipuolinen luontokohde, jolla on merkitystä niin metsien, vesien kuin soidenkin suojelulle. Aluetta olisi perusteltua laajentaa nykyisen suojelualan eteläpuolisille alueille, jotka on osin merkitty V, osin A3-alueiksi. Alue on todettu paikallisesti arvokkaaksi kallioalueeksi, lisäksi sen alueella on merkitystä muun muassa liito-oravan ja luonnonmukaisten, pääosin kallioisten metsien suojelulle.

Kvarnträskin luonnonsuojelualan eteläpuolelle suunniteltu A3-alue kaventaa myöskin omalta osaltaan Gumbölejoen viheryhteyttä varsinkin heikommin liikkuvalla maalajistolta, jolle Mustapuron laakso ja alempi järviketju on jo este.

Esitämme, että Kvarnträskin SL-aluevarausta laajennetaan etelään ja kaakkoon sijaitseville kallioisille alueille liitekartalle esitetyn mukaisesti. Vähimmäisvaatimus on se, että alueelle esitetty uusi A3-aluevaraus poistetaan ja korvataan V-aluemerkinnällä.

15. Halujärven koillispuolinen AT-aluevaraus

Kaavatyön loppuvaiheessa Halujärven ja Kvarnträskin väliselle laajalle ja yhtenäiselle metsäalueelle on esitetty erittäin pahasti pirstovaa AT-aluevarausta. Yhdistyksemme on kiinnostunut siitä, millaiseen luontoselvitykseen ratkaisu perustuu. Mikäli selvitystä ei ole, aluevaraus tulee itsestään selvästi poistaa. Muutenkin pidämme outona menettelyä, jossa kaavan rakentamisalueita laajennetaan kaavan loppuvaiheessa näin radikaalilla tavalla.

16. Espoonkartano

Järvikylän alueelle on esitetty laaja ET-alue, joka eteläpuolella ylittää Mankinjoen. Länsipuolella kehitettävän AT-alueen, jonka länsireuna rajautuu Loojärveen, ja ET-alueen välissä on viheraluevaraus, joka katkeaa pohjoisessa PY-aluevaraukseen. Esitämme, että ET-alueen varausta supistetaan etelässä, niin että Mankinjoen suojavyöhyke toteutuu. Mankinmetsän pohjoinen viheryhteys Halujärvelle ja Kvarnträskin SL-alueelle tulee yleiskaavassa osoittaa selkeästi riittävän leveällä V/s merkinnällä ET-alueen länsipuolitse.

Peringin ja Mynttilän välille on osoitettu joukkoliikenneyhteystarve, joka tarvitsee yleiskaavaan perusteellisen selvityksen.

17. Mankinmetsä

Mankinmetsän eteläosaan suunniteltu A3-kehittyvä alue ja uudet A3-aluevaraukset pienentävät entisestään Espoon ja Kirkkonummen rajalla yhtenäisenä metsäalueena säilynyttä Mankinmetsää. Alueen pohjoispuolelle kaavailtu uusi A3-alue sijoittuu Mankinmetsänpuron purokäytävään ja kaventaisi Mankinmetsän viheryhteyttä Espoonlahden pohjukkaan. Metsän keskelle suunniteltu uusi A-3 varaus sijoittuu keskelle tärkeää ekologistä käytävää. Aluevarauksia tulisi muuttaa siten, että eteläpuolinen A3-aluevaraus muutetaan Kuninkaantien pohjoispuolella AT-alueeksi ja alueella sijaitseva pähkinäpensaslehto merkitään SL-merkinnällä. Kuninkaantien eteläpuolelle on varattava riittävä viheryhteys Espoonlahdelle merkinnällä V/s. Metsän keskelle suunniteltu

A3-varaus poistetaan. Pohjoisosassa luonnonmukaisen Mankinpuron läheisyydessä oleva A3- varaus muutetaan AT -alueeksi. Pohjoispuolella olisi syytä harkita myös Lapinkyläntien kehitettävän A3- varauksen muuttamista A4- merkinnäksi.

18. Mynttilänkosken luonnonsuojelun alueen ympäristö

Gumbölenjoen Mynttilänkosken luonnonsuojelun alueen viereen kaavailtu A3-alue kaventaa entisestään Gumbölejoen jokikäytävää ja viheryhteyttä. Kyseessä on lisäksi harvinaisen luonnontilaisena säilynyt alue, jossa kasvaa muun muassa runsaasti jaloja lehtipuita. Rakentaminen myös katkaisisi luonnonsuojelun alueen viheryhteyden Nuuksion metsämantereeseen. Aluevaraus tulee poistaa.

19. Suurpelto

Suurpellon kaava-alueen luoteisimpaan osaan kaavailtu A2-alue osuu Henttaanpuron laaksoon ja sen pohjoispuolisille alueelle, jossa on paikoin hyvin edustavaa lehtomaista kasvillisuutta ja sen lisäksi alueella on edustettuna monipuolinen eläinlajisto. Aluevaraus tulisi tarkastella uudestaan.

20. Mankkaan Lukukallio

Mankkaan Lukukallion kohdille sijoittuva A2-alue kaventaa Lukupuron laakson viheryhteyskäytävää huomattavasti ja tuhoaa yhden alueen viimeisistä laajemmista virkistyskäyttöön sopivista metsäsaarekkeista. Rakentaminen uhkaa myös alueella sijaitsevaa suojeltua pähkinäpensaslehtoa. Aluevaraus tulisi poistaa.

21. Olarin pohjoispuoleinen tielinjaus

Uuden tielinjauksen vetäminen Olarin pohjoispuolelle on ongelmallinen, koska tieyhteys yhdessä viereen kaavailtujen A2-asuntoalueiden kanssa käytännössä katkaisee kokonaan Friisinkallion ja Olarin pohjoispuolisen kallion yhteydet Keskuspuistoon. Tämän seurauksena pirstaloituu isoja osia Keskuspuiston ydinalueita suojaavista metsistä. Tielinjaus tulisi poistaa.

22. Kehä II linjaus

Kehä II:n jatkaminen on ongelmallinen alueelle, joka muodostaa nykyisellään tärkeän viheraluekokonaisuuden koko pääkaupunkiseudun alue huomioon ottaen. Tie katkaisee tärkeän ekologisen yhteyksikäytävän Vestran alueen/Nuuksion ja Laajalahden luonnonsuojelualueen väliltä. Tielinjaus uhkaa myös Monikonpuron hydrologiaa etenkin, mikäli sillä on vaikutuksia Gubbmossenin alueeseen. Mikäli tie on pakko rakentaa tulee se toteuttaa tunnelivaihtoehtona kriittisimmiltä alueiltaan.

23. Finnoon lintuvesialue Suomenojalla

Finnoonsataman asemakaavasta erotetun Finnoonlahden suojelu on varmistettava Espoon eteläosien yleiskaavassa. Allasalue täytyy merkitä kaavaan suojelualueeksi. Finnoonlahden kosteikko on koko pääkaupunkiseudun ja etelärannikon arvokkaimpia linnustonsuojelukohteita. Finnoonlahti kuuluu FINIBA-kohteisiin (Finnish Important Bird Areas), johon on valittu maamme arvokkaimmat linnustoalueet perustuen mm. Kansainvälisen luonnonsuojeluliiton (IUCN) uhanalaisten lintulajien kannanarvioihin.

24. Espoonlahden Natura-alue

Espoonlahden Natura-alueen tulevaisuutta ei ole tutkittu kaavaluonnoksen esillepanon jälkeen. Alueen kirjallisuustutkimus (Pöyry) perustui Espoon kaupungin yleiskaavatyön esitemateriaaliin ja ns. rakennemallien vertailuun. Natura 2000-alueelle, jolle kohdistuu maankäyttöpaineita, tulisi laatia hoito- ja käyttösuunnitelma mahdollisimman pian niin, että se voidaan huomioida kaavoituksessa. Myös meriuposkuoriaisen esiintymä ja sen elinympäristövaatimukset on tutkittu Helsingin yliopiston ja SYKE:n hankkeessa. Tutkimuksen johtopäätökset tulisi huomioida Natura-2000 alueen hoito- ja käyttösuunnitelmassa.

25. Pohjavesialueista

Kaukalahden keskustan radan eteläpuolen pohjavesialue on poistettu kaavaehdotuksesta. Pohjavesialueen merkintä tulisi palauttaa kaavakartalle.

26. Lintuvaara-Monikko

Lintuvaaran-Monikon alue on todettu Suomen ympäristökeskuksen selvityksissä

valtakunnallisesti arvokkaaksi kallioalueeksi. Kaavaehdotuksessa alue on merkitty pääosin virkistysalueeksi. Tämä ja muut vähistä kaava-alueella olevista valtakunnallisesti arvokkaista kallioalueista tulisi merkitä kaavakartalle omalla kaavamerkinnällään/päällekkäismerkinnällä.

Kaavaa varten tehtyjen selvitysten riittävyys

Lainsäädäntö edellyttää kaavojen pohjautuvan riittäviin tutkimuksiin ja selvityksiin (MRL 9§). Kaavaehdotusta varten on tehty kohtalainen määrä erilaisia selvityksiä, mutta selkeitä puutteitakin löytyy.

Esimerkkejä huonosti selvitetystä asioista ovat venesatamien kaavamerkinnät sekä liito-oravan esiintyminen uusilla, rakennettavaksi kaavailluilla alueilla. Venesatamiin liittyviä ongelmia on käsitelty tarkemmin omassa alaluvussa.

Liito-orava on laji, joka esiintymisellään indikoi useimmiten luonnonsuojelubiologisesti muutenkin arvokkaita metsiä. Lajin on kuviteltu jo käytännössä hävinneen kaavaehdotuksen etelä- ja keskiosista.

Espoon keskuspuiston länsiosasta on kuitenkin pari vuotta sitten löydetty Uudenmaan ympäristönsuojelupiirin metsäryhmän toimijoiden maastoretkeilyillä liito-oravan lisääntymis- ja levähdysalueita. Keväällä 2006 liito-oravan jätöksiä löydettiin ympäristöjärjestöjen selvityksissä myös Espoon keskuspuiston itäosasta, aivan Espoonväylän kaavaillun reitin vierestä.

Tällä hetkellä käytännössä kaikki Espoon keskuspuiston liepeille esitetyt asuntoaluevaraukset ovat sellaisia, että niiden alueilla voi hyvin olla liito-oravan lisääntymis- ja levähdysalueita. Lajille soveliaita metsiköitä on merkitty rakennettavaksi muun muassa Puolarmetsän sairaalan itäpuolella, Tillinmäen länsipuolella sekä Tillinmäen ja Nissinmäen välisellä alueella. Monien vastaavien aluevarausten osalta on hyvät syyt olettaa kaavavarausten pohjautuvan liito-oravan ja ylipäättänsäkin luontoarvojen osalta riittämättömiin selvityksiin.

Espoossa 29.3.2007

Espoon ympäristöyhdistys ry

Veikko Solantie
varapuheenjohtaja

Jorma Lamminpää
sihteeri

Pirjo Itkonen
hallituksen jäsen

Liitteet:

Liite 1 . Suojelualue-esitysten rajaukset

Liite 2. Suojelualue-esitysten aluekohtaiset perustelut